

10. Луговий В. І., Корольов Б. І. Стратегія розвитку національної системи кваліфікацій на період до 2020 року / В. І. Луговий, Б. І. Корольов // Освіта. – 2013. - 26 червня — 3 липня. – С. 4.

11. Похресник А. К. Науки і вища освіта очора, сьогодні і завтра / А. К. Похресник // Вища освіта України. - 2016. - №2. - С. 31-36, 87, 91.

Смець Наталія Анатоліївна, канд. філос. наук, доцент, керівник ЦГО ЧНТУ
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ГЕНДЕРНІ ВИМІРИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Пріоритетність прав людини є необхідною ознакою демократичного суспільства. В основі цього імперативу лежить визнання рівних прав та можливостей кожної людини – громадянки та громадянина. Події останніх років стали яскравим свідченням демократичного поступу Української держави. Саме в цьому аспекті урахування гендерного виміру дасть можливість активніше реалізовувати прогресивні перетворення вітчизняного соціуму.

Актуальність гендерних досліджень для демократичних перетворень в Україні зумовлена певними теоретичними і практичними підходами, відповідним інструментарієм, що дозволяють оцінити реальну ситуацію в країні, якість життя стосовно пріоритетних проблем, потреб та інтересів, які мають жінки і чоловіки, визначити їх причини та наслідки для майбутнього, а також запропонувати шляхи виходу із складних ситуацій задля забезпечення гендерного балансу, соціальної справедливості та сталого розвитку.

Надзвичайну роль в реалізації зазначених завдань повинна відіграти освітянська галузь, зокрема, вища школа. Навчальний заклад має великий вплив на формування студента не тільки як спеціаліста, але й як людини, і має готувати до життя в усьому розмаїтті його проявів. Тож важливим завданням є «демократизація» університетського середовища, запровадження нових підходів та ініціатив у функціонуванні ВНЗ, навчання й виховання студентів і студенток на основі загальнолюдських цінностей, якими вони керуватимуться в майбутньому як у професійній діяльності, так і у суспільному житті.

У цьому контексті зростає й важливість діяльності університетів, спрямована на реалізацію політики забезпечення рівних прав та можливостей. При цьому йдеться про виконання комплексу завдань: від наукових досліджень і формування гендерної культури в університетському середовищі, дотримання засад гендерної рівності, запобігання гендерній дискримінації в різних її формах, до розробки та реалізації перспективних програм із забезпечення гендерної рівності.

У вересні 2011 р. у Харкові за ініціативи Харківського обласного гендерного ресурсного центру у партнерстві з Представництвом Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні було ініційовано створення Всеукраїнської Мережі осередків гендерної освіти з метою інтенсифікації впровадження гендерного підходу у систему вищої освіти. Мережа стала Всеукраїнською та впродовж 2012-2014 рр. об'єднала центри та кафедри понад 30-ти ВНЗ різних міст України.

В 2015 р. до діяльності Мережі долучився Центр гендерної освіти Чернігівського національного технологічного університету. Центр було створено як структурний науково-дослідний підрозділ, метою якого є надання науково-практичної допомоги викладачам та студентам вищих навчальних закладів щодо впровадження ідей гендерної рівності у навчально-виховний процес шляхом посилення гендерного компоненту у змісті дисциплін; проведення виховних заходів; організації науково-дослідної роботи для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; ліквідації всіх форм дискримінації; запобігання насильству у всіх сферах життя суспільства; протидії торгівлі людьми тощо.

Завданнями Центру є:

а) створення інформаційних ресурсів з гендерної проблематики для учасників освітнього процесу;

б) поширення гендерних знань шляхом розробки та впровадження новітніх соціально-педагогічних, інформаційно-просвітницьких та навчально-виховних технологій;

в) підвищення рівня обізнаності студентської молоді з гендерних питань;

г) вивчення, вдосконалення та розповсюдження відповідних гендерних технологій та методик з метою впливу на спрямованість та зміст освітньо-виховного процесу в навчальних закладах;

д) зосередження громадської уваги та уваги засобів масової інформації на гендерних питаннях за допомогою проведення інформаційних кампаній, розробки та розповсюдження соціальної реклами за підтримки соціальних служб міста та області.

Напрями діяльності Центру полягають у створенні освітньо-виховними засобами умов для забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, ліквідації всіх форм дискримінації, попередження насильства, протидії торгівлі людьми шляхом:

- підготовки та проведення досліджень з питань гендерного становлення особистості як елементу її соціалізації, гендерної нерівності та дискримінації у суспільстві; аналізу та узагальнення набутого дослідниками теоретичного та емпіричного матеріалу з цих питань;

- організації студентського волонтерського руху, що має на меті популяризацію ідеї гендерної рівності, поширення гендерних знань та цінностей

- проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з гендерних питань серед студентської молоді та викладачів вищого навчального закладу;

- підготовка інформаційних матеріалів з актуальних гендерних проблем сьогодення, підготовка соціальної реклами, шляхом залучення студентської молоді;

- підтримка громадських та державних просвітницьких гендерних ініціатив; співпраця з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, соціальними службами, іншими закладами освіти, підприємствами, об'єднаннями громадян, установами та організаціями, експертами з питань рівних прав та можливостей; попередження насильства, протидії торгівлі людьми;

- активізації науково-дослідної роботи студентів та викладачів з гендерних питань; участі в організації та проведенні заходів різних рівнів (семінарів, конференцій, конгресів, форумів, круглих столів, конкурсів з гендерної тематики); підготовки друкованих матеріалів (статті, навчально-методичні посібники, монографії).

Однією з форм такої роботи є проведення гендерного аудиту, метою якого є відображення об'єктивної інформації про гендерну ситуацію в університеті. Процедура незалежного оцінювання діяльності організації має супроводжуватись проведенням інформаційної, просвітницької роботи із залученням якомога більшої кількості учасників, які є членами колективу. Обов'язковими складовими аудиту мають бути не лише аналіз документів, опитування та співбесіди, але й спеціальні навчальні семінари, тренінги, консультації.

Складність проведення гендерного аудиту діяльності вищого навчального закладу визначається різносторонністю та багатогранністю його діяльності й необхідністю враховувати особливості прояву гендерних відносин у кожній структурі чи сфері. Процедура гендерного аудиту передбачає залучення якомога ширшого кола учасників, членів колективу, які навчалися б, набували нових знань та навичок, самі помічали їх причини, тобто ставали носіями цінностей із глибоким соціальним змістом.

Гендерний аудит передбачає певні етапи його проведення, дотримання яких приведе до конкретних результатів та полегшить формулювання рекомендацій для подальшої діяльності ВНЗ у формуванні гендерно-чутливого простору.

На початку аудиту проводиться робоча зустріч групи організаторів, група організаторів зустрічається з керівником підрозділу, в якому буде проводитись гендерний аудит; група організаторів аудиту зустрічається з усіма співробітниками підрозділу і знайомить з завданнями та принципами роботи. Під час аудиту проводиться семінар для технічного складу, проводиться семінар для керівного складу, аналізується документація та обговорюються результати аналізу, проводяться індивідуальні співбесіди з керівником підрозділу, старшим керівним складом, відповідальними працівниками, технічними фахівцями, технічним персоналом, проводяться опитування та додаткові інформаційні заходи, тренінги, зустрічі (за потреби), проводяться консультації з партнерськими організаціями, профспілками, жіночими організаціями тощо. Наприкінці аудиту формулюються загальні положення та висновки доповіді, проводиться зустріч за підсумками аудиту з керівником підрозділу, проводиться зустріч із співробітниками підрозділу для отримання «зворотного зв'язку», за потреби проводиться опитування з метою визначення впливу проведеної роботи на оцінку стану справ.

Після аудиту складається проект підсумкового звіту з аудиту (Гендерний паспорт або Гендерний портрет ВНЗ), адміністрація вишу, підрозділ та інші зацікавлені структури послідовно виконують рекомендації аудиту, визначаються інші сфери проведення аудиту та складаються плани подальшої роботи.

Теоретичний аналіз та практичний досвід дають змогу зробити висновок про те, що гендерний аудит ВНЗ є сьогодні потужним інструментом, здатним привернути увагу до гендерної проблематики в цілому та ініціювати зрушення у досягненні реальної рівності статей в університетському середовищі, активізувати просвітницьку роботу.

Список використаних джерел

1. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. Частина 1 // ПРООН. – К., 2010. – 303 с.
2. Гендерні стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. Л.С. Лобанової]. – К.: Фенікс, 2004. – 432 с.
3. Голованова Т.П. Теорія і практика формування гендерної рівності студентської молоді: [монографія] / Т.П. Голованова. – Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2007. – 338 с.
4. Гендерний аудит діяльності вищих навчальних закладів: практичний посібник // <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/12877.pdf>

Жидок Вікторія Вікторівна, к.е.н.

Ткач Юлія Миколаївна, к.п.н., доцент

Пінчук Аліна Олександрівна, к.е.н.

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

У сучасному світовому освітньому просторі особливої уваги набуває проблема якості системи вищої освіти.

Освітня галузь в Україні, обравши шлях кардинальних реформ у напрямку входу до європейського освітнього простору, поліпшення якості освіти, потребує узгодження всіх її компонентів із загальноприйнятими світовими стандартами, що відповідатимуть найкращим світовим зразкам.

Поняття якості освіти є багатозначним і пов'язане з різноманітними аспектами освітнього процесу. Якість освіти містить суспільні та психолого-педагогічні, економічні й інші характеристики. Суспільство по-різному усвідомлює її, саме тому, формулюючи якість освіти, слід враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін – з